

Легенчук С.Ф.

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку і аудиту
Державного університету «Житомирська політехніка»

Поліщук І.Р.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту
Державного університету «Житомирська політехніка»

Брохун Н.С.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Legenchuk Sergiy

Doctor of of Sciences (Economics), Professor,
Head of the Department of accounting and auditing,
Zhytomyr politechnic state university

Polishchuk Iryna

Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing
Zhytomyr politechnic state university

Brokhun Nataliya

Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing,
Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute

МЕХАНІЗМ РОЗКРИТТЯ ФІНАНСОВИХ ТА НЕФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ В ІНТЕГРОВАНІЙ ЗВІТНОСТІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

MECHANISM DISCLOSURE OF FINANCIAL AND NON-FINANCIAL INDICATORS IN INTEGRATED REPORTS: PROSPECTS FOR DEVELOPMENT

Охарактеризовано нормативне регулювання Звіту про управління. Запропоновано інтегровану звітність розглядати як звітність, де узагальнюється інформація про фінансовий стан, а також соціально-екологічну та благодійну діяльність суб'єкта господарювання, ефективність використання ресурсів та характеризується домінуюча стратегія його розвитку. Для повноти і достовірності оцінки діяльності підприємства вважаємо за доцільне передбачити в структурі Звіту про управління розділи: облікова політика щодо необоротних активів, виробничих запасів, порядок формування собівартості продукції, дебіторської заборгованості, пропорції розподілу прибутку на споживання і капіталізацію; система збалансованих показників (проекції «Фінанси», «Клієнти», «Внутрішні бізнес-процеси», «Навчання і мотивація персоналу»); SWOT-аналіз діяльності (сильні та слабкі сторони, загрози та можливості); ефективність використання ресурсів.

Ключові слова: інтегрована звітність, звіт про управління, розподіл прибутку, дивідендна політика, фінансові показники, нефінансові показники.

Охарактеризовано нормативное регулирование Отчета об управлении. Предложено интегрированную отчетность рассматривать как отчетность, обобщающую информацию о финансовом состоянии, а также социально-экологическую и благотворительную деятельность предприятия, эффективность использования ресурсов и характеризующую доминирующую стратегию его развития. Для полноты и достоверности оценки деятельности предприятия считаем целесообразным предусмотреть в структуре Отчета об управлении разделы: учетная политика по необоротным активам, производственным запасам, порядок формирования себестоимости продукции, дебиторской задолженности, пропорции рас-

пределения прибыли на потребление и капитализацию; система сбалансированных показателей (проекции «Финансы», «Клиенты», «Внутренние бизнес-процессы», «Обучение и мотивация персонала»); SWOT-анализ деятельности (сильные и слабые стороны, угрозы и возможности); эффективность использования ресурсов.

Ключевые слова: интегрированная отчетность, отчет об управлении, распределение прибыли, дивидендная политика, финансовые показатели, нефинансовые показатели.

The normative regulation of the Management Report has been described. It is proposed to consider integrated reporting as the reporting, where the information about financial condition, as well as socio-ecological and charitable activity of the business entity, efficiency of the use of resources are summarized and the dominant strategy of its development is characterized. It is revealed that the Management Report is intended for generalization of information about industrial, social, human, intellectual and natural capital. We consider it expedient to determine the following principles for drawing up the Management Report: autonomy; continuity; accrual; predominance of the essence over the form; orientation towards the future, demand, integrity, authenticity, completeness, periodicity, consistency, timeliness, interpretation, comparability. For completeness and reliability of the evaluation of the enterprise activity, we consider it expedient to provide in the structure of the section on the management report: the accounting policy for non-current assets, inventories, the formation of production costs, accounts receivable, the proportion of distribution of profits on consumption and capitalization; Balanced Scorecard (projections "Finance", "Customers", "Internal Business Processes", "Training and Motivation of Staff"); swot-analysis of activities (strengths and weaknesses, threats and opportunities); resource efficiency. The algorithm of distribution of profits depending on the chosen dividend policy of the enterprise has been developed. Three types of dividend policy have been allocated during the distribution of net profit: conservative, moderate and aggressive. In order to increase the scale of production, meet the needs of consumers and expand the markets for quality products, it is proposed to choose a conservative dividend policy, which will allow to achieve high-tech production of conditioned products on the basis of timely renewal of non-current assets, stimulation of workers, increase of labor productivity. The choice of aggressive dividend policy will provide shareholders with the highest possible dividend payments. And in the conditions of a moderate dividend policy, shareholders retain their minimum dividend payments.

Keywords: integrated reporting, management report, profit distribution, dividend policy, financial performance, non-financial indicators.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Фінансова звітність розкриває інформацію про фінансовий стан і фінансові результати діяльності, однак не дає змоги оцінити стан корпоративного управління, задоволеність працівників умовами роботи та рівнем соціального захисту, якість і безпечність продукції, ефективність використання ресурсного потенціалу діяльності. Тому необхідним є складання інтегрованої звітності, що розкриватиме соціально-екологічні аспекти діяльності підприємства. Нова редакція Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [8] регламентує подання разом із фінансовою звітністю та консолідованою фінансовою звітністю Звіту про управління. Водночас Методичними рекомендаціями зі складання Звіту про управління не передбачено вичерпний перелік фінансових та нефінансових показників, порядок їх обчислення. Це призводить до необхідності уточнення структури Звіту про управління, переліку його показників та переваг його складання для інвесторів, держави, аудиторів, кредиторів, споживачів, працівників, управлінського персоналу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Питання структури та принципів складання інтегрованої звітності, де відображається основна інформація про соціально-екологічні аспекти діяльності підприємства, характеризується значною актуальністю, про що свідчать дослідження таких авторів, як: С. Busco, М. Frigo, Р. Quattrone [1], П.Й. Атамас, О.П. Атамас [3], К. Безверхий [4], Ю.В. Домашенко [6], Н.Ю. Єршова [7], В.Ф. Максимова, Р.В. Кузіна [9]. Однак, незважаючи на значні напрацювання вищезазначених авторів, залишаються

не до кінця розкритими питання переліку фінансових та нефінансових показників Звіту про управління.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Мета дослідження – уточнити структуру Звіту про управління та переваги його складання для працівників, акціонерів, держави та управлінського персоналу.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Інтегрована звітність – звітність, де узагальнюється інформація про фінансовий стан, а також соціально-екологічну та благодійну діяльність суб'єкта господарювання, ефективність використання ресурсів та характеризується домінуючою стратегією його розвитку.

Щодо регламентованого Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» Звіту про управління, то бланків, затверджених нормативними документами, немає, встановлено тільки мінімальні вимоги до структури та змісту. Регламентованого вичерпного переліку показників, які повинні бути обов'язково наведені у Звіті, немає. Це дає можливість підприємствам самостійно, на власний розсуд вибирати формат і глибину розкриття інформації.

Уважаємо, що перевагами складання інтегрованої звітності є такі: характеристика матеріально-технічного забезпечення надання інформації про дотримання якості і безпеки продукції, більш широка перспектива розгляду діяльності підприємства; удосконалення облікової політики підприємства внаслідок інтеграції принципів сталого розвитку в діяльність підприємства; зростання довіри працівників підприємства та споживачів до безпеки технологічного процесу і продукції підприємства для навколишнього середовища [2, с. 46].

Розглянемо принципи складання Звіту про управління. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», бухгалтерський облік та фінансова звітність ґрунтуються на таких принципах, як: повне висвітлення; автономність; послідовність; безперервність; нарахування; превалювання сутності над формою; єдиний грошовий вимірник та ін. [8, ст. 4].

К. Безверхий [4, с. 26] та Ю.В. Домашенко [6, с. 69] виділяють спільні принципи складання інтегрованої звітності: стратегічного фокусу; пов'язаності інформації; істотність; орієнтації на майбутнє; реактивності та орієнтації на зацікавлених осіб, надійності. К. Безверхий ще додає до принципів складання інтегрованої звітності узгодженість, повноту і порівняність.

Заслугує на увагу позиція Н.Ю. Єршової, яка виділяє додаткові принципи складання інтегрованої звітності: синергізму, системності, постійного поліпшення, збалансованості [7, с. 454].

Уважаємо за доцільне принципами складання Звіту про управління вважати такі: автономності; безперервності; нарахування; превалювання сутності над формою, орієнтації на майбутнє, затребуваності, цілісності, достовірності, повноти, періодичності, послідовності, своєчасності, інтерпретованості, порівняності.

Інтегрований звіт повинен відповідати на такі запитання:

1. Організаційний огляд та зовнішнє середовище: чим займається організація і в яких умовах вона функціонує?

2. Управління: як структура управління організацією підтримує її здатність створювати вартість у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективі?

3. Можливості та ризики: які конкретні можливості і ризики впливають на здатність організації створювати вартість у коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі й як організація буде діяти з ними?

4. Стратегія та розподіл ресурсів: які стратегічні напрями розвитку організації й як вона може їх досягти?

5. Бізнес-модель: що таке бізнес-модель організації, а також якою мірою вона є стійкою?

6. Продуктивність: наскільки організація досягла своєї стратегічної цілі й які її результати з погляду одержання вигід?

7. Перспективи майбутнього: з якими викликами та невизначеностями може зіткнутися організація в процесі досягнення своєї стратегії й які це може мати наслідки для її бізнес-моделі та майбутньої діяльності? [1, с. 37].

Методичними рекомендаціями зі складання Звіту про управління регламентовано такі напрями Звіту про управління з метою систематизації та співставності інформації: 1) організаційна структура та опис діяльності підприємства; 2) результати діяльності; 3) ліквідність та зобов'язання; 4) екологічні аспекти; 5) соціальні аспекти та кадрова політика; 6) ризики; 7) дослідження та інновації; 8) фінансові інвестиції; 9) перспективи розвитку; 10) корпоративне управління [10, п. 2]. Потребує уточнення перелік фінансових та нефінансових показників Звіту про управління.

Розглянемо набір нефінансових показників структурних елементів інтегрованої звітності, систематизований В.Ф. Максимовою, Р.В. Кузіною:

1. Виробничий капітал (кількість працівників у регіонах).

2. Людський капітал (розподіл за віком, динаміка зміни чисельності, розподіл за ключовими бізнес-напрямами, гендерний баланс, плинність персоналу та ін.).

3. Інтелектуальний капітал (кількість навчальних курсів, кількість працівників, які пройшли навчання, кількість годин навчання, кількість працівників, які пройшли тестування).

4. Природний капітал (споживання ресурсів, витрати на екологічну безпеку, утилізація відходів).

5. Соціальний капітал (обсяг благодійних внесків, кількість працівників, що добровільно взяли участь в акціях і пожертвуваннях) [9, с. 246–247].

Для повноти і достовірності оцінки діяльності підприємства вважаємо за доцільне передбачити в структурі Звіту про управління розділи: 1) облікова політика щодо необоротних активів, виробничих запасів, порядок формування собівартості продукції, дебіторської заборгованості, пропорції розподілу прибутку на споживання і капіталізацію; 2) система збалансованих показників (проекції «Фінанси», «Клієнти», «Внутрішні бізнес-процеси», «Навчання і мотивація персоналу»); 3) SWOT-аналіз діяльності (сильні та слабкі сторони, загрози та можливості); 4) ефективність використання ресурсів.

Деталізації потребує розкриття фінансових і нефінансових показників системою збалансованих показників. Уважаємо за доцільне, щоб проекція «Фінанси» включала основні фінансові показники: абсолютний приріст чистого прибутку за рік, структура собівартості реалізації, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність продажу на основі даних фінансової звітності.

Уважаємо за доцільне проекцію «Клієнти» представити такими показниками: дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги; чистий дохід від реалізації продукції; тривалість обороту дебіторської заборгованості; знижки, повернення продукції, претензії до якості у відсотках до загальної кількості проданих товарів; кількість нових покупців; повторні замовлення від існуючих покупців; розширення ринків збуту.

Наступною проекцією системи збалансованих показників є «Внутрішні бізнес-процеси», яку пропонуємо представити такими показниками: час простою і ремонту обладнання; коефіцієнт оборотності запасів, тривалість обороту запасів, тривалість операційного циклу, тривалість фінансового циклу, витрати на збут, адміністративні витрати.

Напрямок «Навчання і мотивація персоналу» можна представити такими показниками: продуктивність праці, фондоозброєність, поточні зобов'язання з оплати праці, поточні зобов'язання за соціальним страхуванням, плинність персоналу, витрати підприємства на курси підвищення кваліфікації персоналу, питома вага працівників, що підвищили кваліфікацію протягом року, до загальної чисельності працівників, наявність соціальних переваг роботи на під-

приємстві (додаткові дні відпустки у разі відсутності лікарняних протягом календарного року, оплата путівок у дитячі табори дітям працівників підприємства).

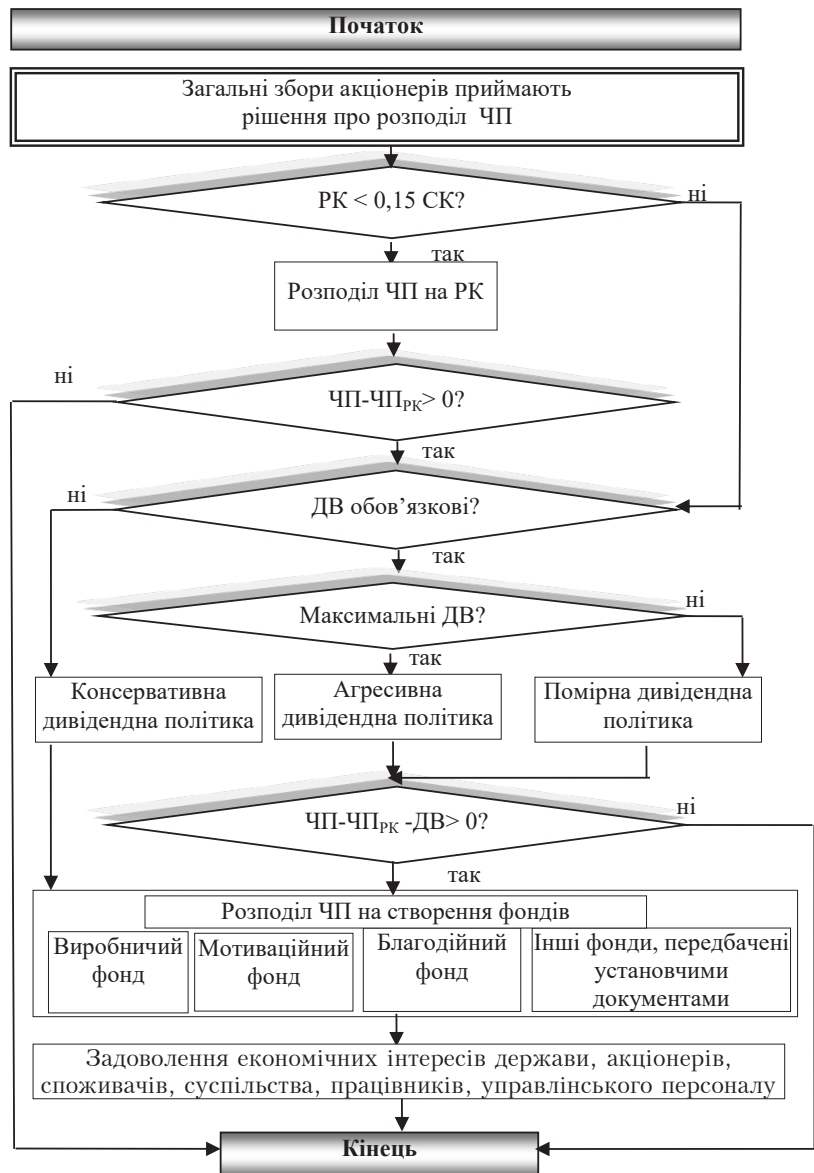
О.О. Горошанська та Н.Б. Кащенко визначають два етапи розподілу прибутку: 1) розподіл загального прибутку (прибуток до оподаткування на податок на прибуток і чистий прибуток); 2) розподіл чистого прибутку (капіталізація і споживання). До капіталізації відносять збільшення зареєстрованого (пайового) капіталу, збільшення резервного капіталу, інші цілі, пов'язані з виконанням соціальних програм і розширенням виробництва. До споживання відносять обсяг виплачених дивідендів, покриття збитку минулих років, інші напрями споживання прибутку [5, с. 1067].

В установчих документах та Положенні про облікову політику потрібно регламентувати один із трьох типів дивідендної політики: консервативну, помірну й агресивну. Так, консервативна дивідендна політика забезпечує фінансову незалежність і достатній рівень платоспроможності, передбачає першочергове оновлення необоротних активів, а потім виплату дивідендів. Помірна дивідендна політика передбачає виплату дивідендів у фіксованому мінімальному розмірі. Агресивна дивідендна політика передбачає стабільне зростання рівня дивідендних виплат, що сприяє зростанню ринкового курсу акцій. Забезпечуючи повністю виконання майнових прав акціонерів, агресивна дивідендна політика знижує ліквідність.

Інтегрована звітність повинна містити інформацію про використання чистого прибутку, розроблений алгоритм його розподілу відповідно до типу дивідендної політики наведено на рис. 1.

Для збільшення масштабів виробництва, задоволення потреб споживачів та розширення ринків збуту якісної продукції запропоновано вибрати консервативну дивідендну політику, що дасть змогу на основі своєчасного оновлення необоротних активів, стимулювання працівників, збільшення продуктивності праці досягти високотехнологічного виробництва кондиційної продукції. Вибір агресивної дивідендної політики забезпечить акціонерам максимальні зростаючі дивідендні виплати. А за умов помірної дивідендної політики за акціонерами зберігатимуться мінімальні дивідендні виплати.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. У результаті

Умовні позначення:

ЧП – чистий прибуток, ДВ – дивідендні виплати, РК – резервний капітал, СК – статутний капітал, ЧП_{РК} – чистий прибуток, розподілений на резервний капітал

Рис. 1. Алгоритм розподілу чистого прибутку залежно від вибраної дивідендної політики

дослідження підходів до складання Звіту про управління можна зробити такі висновки:

1. Інтегрована звітність – звітність, де узагальнюється інформація про фінансовий стан, а також соціально-екологічну та благодійну діяльність суб'єкта господарювання, ефективність використання ресурсів та характеризується домінуючою стратегією його розвитку. Звіт про управління призначений для узагальнення інформації про виробничий, соціальний, людський, інтелектуальний та природний капітал.

2. Для повноти і достовірності оцінки діяльності підприємства вважаємо за доцільне передбачити в структурі Звіту про управління розділи: 1) облікова політика щодо необоротних активів, виробничих за-

пасів, порядок формування собівартості продукції, дебіторської заборгованості, пропорції розподілу прибутку на споживання і капіталізацію; 2) система збалансованих показників (проекції «Фінанси», «Клієнти», «Внутрішні бізнес-процеси», «Навчання і мотивація персоналу»); 3) SWOT-аналіз діяльності (сильні та слабкі сторони, загрози та можливості); 4) ефективність використання ресурсів.

3. Інтегрована звітність повинна містити інформацію про використання чистого прибутку, розроблений алгоритм його розподілу відповідно до типу дивідендної політики: консервативної, помірної й агресивної. Для збільшення масштабів виробництва, задоволення потреб споживачів та розширення ринків збуту якісної продукції запропоновано вибрати консервативну дивідендну політику, що дасть змогу на основі своєчасного оновлення необоротних активів, стимулювання працівників, збільшення продуктивності праці досягти високо-технологічного виробництва кондиційної продукції. Вибір агресивної дивідендної політики забезпечить акціонерам максимальні зростаючі дивідендні виплати. А за умов помірної дивідендної політики за акціонерами зберігатимуться мінімальні дивідендні виплати. Перспективою подальших досліджень є розроблення методики аудиту звіту про управління.

Бібліографічний список:

1. Busco C., Frigo M., Quattrone P. Redefining Corporate Accountability through Integrated Reporting. *Strategic Finance*. 2013. № 1. С. 33–41.
2. Legenchuk S.F., Polishchuk I.R. Organizational and methodical approaches to disclosure of income distribution in integrated reporting. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2017. Вип. 2. С. 45–50.
3. Атамас П.Й., Атамас О.П. Інтегрована корпоративна звітність: проблеми впровадження. *Академічний огляд*. 2015. № 1. С. 78–85.
4. Безверхий К. Інтегрована звітність підприємства: удосконалення організації і методики її складання. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2014. № 5. С. 23–28.
5. Горошанська О.О., Кашчена Н.Б. Аналітичне забезпечення управління розподілом прибутку підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. № 13. С. 1065–1071.
6. Домашенко Ю.В. Інтегрована звітність: вдосконалений облік операцій як показник ефективності діяльності. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2013. № 1. С. 65–72.
7. Єршова Н.Ю. Розвиток методологічних основ формування інтегрованої звітності. *Науковий вісник Ужгородського університету Серія «Економіка»*. 2016. Вип. 1(47). С. 451–459.
8. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 листопада 2018 року № 996-XIV. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 20.05.2019).
9. Максимова В.Ф., Кузіна Р.В. Деякі питання формування складу фінансових і нефінансових показників інтегрованої звітності. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка»*. 2015. Вип. 2(1). С. 243–249.
10. Методичні рекомендації зі складання звіту про управління від 07 грудня 2018 р. № 982. *Міністерство фінансів України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18> (дата звернення: 20.05.2019).

References:

1. Busco, C., Frigo, M., Quattrone, P. (2013), Pereocinka korporativnoji vidpovidalnosti za dopomoghoju integrovanoji zvitnosti [Redefining Corporate Accountability through Integrated Reporting], *Strategic Finance*, no 1, pp. 33-41.
2. Leghenchuk S.F., Polishhuk I.R. (2017), Orghanizacijno-metodychni pidkhody do rozkryttja rozpodilu dokhodiv u integrovanih zvitnostih [Organizational and methodical approaches to disclosure of income distribution in integrated reporting], *Problemy teorii ta metodologiji bukhghalterskogo obliku, kontrolyu i analizu*. vol. 2, pp. 45-50.
3. Atamas P.J., Atamas O.P. (2015) Integrovana korporativna zvitnistj: problemy vprovadzhenja [Integrated Corporate reporting: issues of implementation.] *Akademichnyj oghljad*. no 1, pp. 78-85.
4. Bezverkhij K. (2014) Integrovana zvitnistj pidpryemstva: udoskonalennja orghanizaciji i metodyky jiji skladannja [Integrated reporting of the enterprise: improvement of the organization and methods of its preparation]. *Bukhghalterskij oblik i audyt*. no 5, pp. 23-28.
5. Ghoroshansjka O.O., Kashhena N.B. (2017) Analitichne zabezpechennja upravlinnja rozpodilom prybutku pidpryemstva [Analytical support of management of the profit sharing of the enterprise]. *Ekonomika i suspilstvo*. no 13. pp. 1065-1071.
6. Domashenko Ju.V. (2013) Integrovana zvitnistj: vdoskonalenyj oblik operacij yak pokaznyk efektyvnosti dijalnosti [Integrated reporting: improved accounting of operations as an indicator efficiency of activity] *Ekonomichnyj visnyk Nacionalnogo ghirnychogho universytetu*, No 1, pp. 65-72.
7. Jershova N.Ju. (2016) Rozvytok metodologichnykh osnov formuvannja integrovanoji zvitnosti [Development of methodological bases for the formation of integrated reporting] *Naukovyj visnyk Uzhghorodskogho universytetu Serija Ekonomika*, vol 1(47), pp. 451-459.
8. Verhovna Rada Ukrai'ny (1999) Zakon Ukrainy Pro bukhghalterskij oblik ta finansovu zvitnistj v Ukraini [On accounting and financial reporting in Ukraine] No. 996- XIV, available at: (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>) (20.05.2018)).
9. Maksimova V.F., Kuzina R.V. (2015) Dejaki pytannja formuvannja skladu finansovykh i nefinansovykh pokaznykiv integrovanoji zvitnosti [Some issues of formation of financial and non-financial indicators of integrated reporting]. *Naukovyj visnyk Mukachivskogho derzhavnogho universytetu*. Ser.: *Ekonomika*. No 2(1), pp. 243-249.
10. Ministerstvom finansiv Ukrainy (2018), Metodichni rekomendaciji zi skladannja zvitnu pro upravlinnja [Methodical recommendations of for the preparation of a management report], no 982, available at: (<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18>) (20.05.2018)).